

İlahiyat Fakülteleri Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dalları'nda Yapılan Lisansüstü Tezlerle İlgili Bir Değerlendirme

Gökhan Sebati Işkın
Cumhuriyet Üniversitesi

Yaşar Daşkıran
Ankara Üniversitesi

Bu araştırmada YÖK'ün online Ulusal Tez Merkezi, İSAM tarafından çıkarılan İlahiyat Fakülteleri tezler kataloğu ile bazı makaleler esas alınarak yüksek lisans ve doktora olmak üzere 1978-2009 yılları arasında ilahiyat fakültelerinde Arap dili üzerine yapılan 307 tez künyesine ulaşılmıştır. Bu tezlerle ilgili istatistiksel bir değerlendirme yapabilmek için benzer tez konuları bir araya getirilmiş ve kütüphanelerde kullanılan Dewey Onlu Sistemi ile Amerikan LC sistemine müracaat edilmiştir. Birincisi detaylı, ikincisi ise birbirine yakın grupları bir başlık altında toplamak suretiyle daha genel olmak üzere iki türlü tasnif yapılmıştır. Birinci tasnifte yer alan konu başlıkları çok olduğundan, daha sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için istatistiksel analizlerin tamamı ikinci tasnif üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Yapılan tasnif sonucunda elde edilen veriler SPSS istatistik programı üzerinde analiz edilmiş, Chi Square testi kullanılmış ve frekanslar gösterilmiştir. Tez yapanlar ve danışmanlarla ilgili demografik bilgiler de ortaya konmuş ve elde edilen veriler sistematik olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler, Arap Dili, Belağat, Yüksek Lisans Tezleri, Doktora Tezleri,

An Assessment On The Higher Education Thesis On Arabic Language And Its Rethoric In The Faculties Of Theology

In this study, 307 theses and dissertation (MA and PhD) done on Arabic in Turkey between 1978-2009 years were surveyed. These works were reached through the databasis of National Thesis Centre of the Council of Higher Education, and the Theses Catalogue of ISAM. In order to conduct statistical analysis the themes of similar works were classified using Dewey classification and American LC systems. The classifications shaped two main divisions one being more detailed the other is less detailed. Statistical analysis was conducted on the second division with robust findings as the first division was too sophisticated for the analysis.

The data which were obtained through classification were exposed to Chi Square test and correlations with SPSS statistical program. The thesis and dissertations along with the authors and their characteristics were described findings were introduced systematically.

Key Words, Arabic Language, Rhetoric, Master Theses, Doctoral Dissertations

İlahiyat fakülteleri Arap Dili ve Belağatı Anabilim dallarında yapılan lisansüstü tezlerle ilgili değerlendirmemize geçmeden önce, ülkemizdeki ilahiyat fakültelerin geçmişi hakkında kısa bir bilgi vermek yararlı ve yerinde olacaktır. Bu çerçevede öncelikle şunu belirtelim ki, Türkiye’de Arap dili ile ilgili lisansüstü çalışmaları İlahiyat, Fen-Edebiyat, Dil Tarih ve Coğrafya ve Eğitim fakültelerinde yapılmaktadır. Kuruluşu 1900’lü yıllarda kurulan Darülfünun’a kadar dayandırılan İlahiyat Fakültelerindeki Arapça, bu fakültelerin inişli çıkışlı tarihi süreciyle orantılı olarak inişler ve çıkışlar yaşamıştır.² Arapça, ilahiyat fakülteleri için vazgeçilemez bir dildir. İslami ilimleri kaynağından öğrenmek ancak Arapça’yla mümkündür. Nitekim, İlahiyatlar için hayati önemi haiz olduğundan Arapça’nın daha iyi öğretilmesi bağlamında tartışmalar ve çalışmalar yapılmış, yararlı öneriler getirilmiştir.³

Darülfünun’un 31 Mayıs 1933 tarihinde İstanbul Üniversitesi’ne dönüştürülmesiyle İlahiyat eğitimine son verilmiştir. 1949 yılına kadar ülkemizde yüksek din eğitimi imkânı olmamıştır (Ayhan, 1999 s.209). Kapatılan İlahiyat fakültesinin boşluğunu doldurmak için Edebiyat Fakültesinde kurulan İslami İlimler Enstitüsü ise 1936 senesinde eğitim ve öğretime son vermiştir. 4 Haziran 1949 tarihinde kabul edilen 5424 sayılı kadro kanunuyla kurulan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ise 21 Kasım 1949 tarihinde eğitim ve öğretime başlamıştır. (Kostaş, 1999, s.145-149)

19 Kasım 1959 yılından itibaren farklı illerde olmak üzere toplam sekiz Yüksek İslam Enstitüsü açılmıştır. Açıldığı yıllara ve illere göre bu Yüksek İslam Enstitüleri şunlardır: İstanbul (19 Kasım 1959), Konya (24 Kasım 1962) Kayseri (16 Aralık 1965), İzmir (25 Ağustos 1966),

Erzurum (30 Temmuz 1969), Bursa (28 Kasım 1975), Samsun (1976) ve Yozgat (1979). (Ayhan, 1999, s237-239; Okutan,1983, s.422)

Erzurum’da Atatürk Üniversitesi Senatosu 12 Şubat 1971 tarihinde "İslâmî İlimler Fakültesi" adıyla yeni bir fakülte açılması kararı almıştır. Bu karara dayanarak 1971-1972 öğretim yılında İslâmî İlimler Fakültesi adıyla, orta öğretime dayalı ve beş yıl öğretim süresi olan bir fakülte açılmıştır. Erzurum’da 1969 yılında açılan bir Yüksek İslam Enstitüsü vardı. Bu fakültenin açılışı ile aynı şehirde biri bakanlığa diğeri üniversiteye bağlı iki yüksek din eğitimi kurumu hizmete girmiştir. Bu ise ülkemizde ilk defa görülen bir uygulamadır. Bu fakültede lisans eğitimi dışında Yüksek İslam Enstitüsü mezunlarına doktora yapma imkânı da tanınmıştır. (Ayhan, 1999, s.223)

20 Temmuz 1982 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan kanun hükmündeki karamame ile tüm yüksek öğretim kurumları yeniden bir teşkilatlanmaya tabi tutulmuştur.(Akyüz, 1989, s.409) Mevcut üniversitelerin yanında yeni üniversite ve fakülteler kurulmuş ve bütün yüksek öğretim kurumları, mücavir oldukları üniversitelere bağlanmıştır. Bu çerçevede Erzurum Yüksek İslam Enstitüsü, aynı ilde bulunan İslâmî İlimler Fakültesi ile birleştirilerek İlahiyat Fakültesi adıyla Atatürk Üniversitesi’ne, diğeri Yüksek İslam Enstitüleri ise İlahiyat Fakültesi adıyla buldukları bölgelerdeki üniversitelere bağlanmıştır. Böylece Türkiye’de yedi İlahiyat Fakültesi oluşturulmuş, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ile birlikte bu fakültelerin sayısı sekiz olmuştur. 1987’den itibaren farklı yıllarda açılan on beş İlahiyat Fakültesi ile bu fakültelerin toplam sayısı yirmi beşe ulaşmıştır.

1987 yılından itibaren açılan İlahiyat fakülteleri ve açılış tarihleri ise şu şekildedir:

1.Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Urfa-1987), 2. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1993), 3. Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Rize-

² İlahiyat Fakültelerinin tarihi süreci için bkz. Ali Arslan, Darülfünun’dan Üniversite’ye, Kitabevi, İstanbul 1995, s.50-52.; Osman Ergin, Türk Maarif Tarihi, İstanbul 1977, s.1220.; Mustafa Usta, Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Kurumlaşma ve Ekolleşme Sorunları, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2001, s.34-35.

³ Bu konuda yapılan en son çalışmalardan birisi de Mehmet Soysaldı tarafından Fırat Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi (FÜBAP 1611 No’lu Proje), Elazığ 2009 tarihinde tamamlanan “Türkiye İlahiyat

1993), 4. Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Diyarbakır-1993), 5. İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Darende-1993), 6. Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Van-1993), 7. Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Isparta-1993), 8. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Sivas-1994), 9. Gazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Çorum-1994), 10. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Elazığ-1994), 11. Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Adana-1994), 12. Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Çanakkale-1995), 13. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (İstanbul-1992), 14. Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (K.Maraş-1997), 15. Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Eskişehir-1997), 16. Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Şırnak- 2008), 17. Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Iğdır-2008)

Ülkemizdeki ilahiyat fakültelerinin 2009 yılına kadarki geçmişi üzerine yaptığımız bu kısa girişten sonra şimdi de bu fakültelerin Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dalları, öğretim üyeleri ve onlar tarafından yaptırılan yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine yapacağımız değerlendirmelere geçebiliriz.

Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dalları

İlahiyat fakültelerindeki Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dalları, Temel İslam Bilimleri Bölümünde yer almaktadır. Bu anabilim dalları, buldukları üniversitelerdeki Sosyal Bilimler Enstitülerine bağlı olarak lisansüstü eğitimlerini sürdürmektedirler.⁴ Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dallarında Yüksek Lisans ve Doktora eğitimi veren fakülteler şunlardır:

Tablo 1:
Arap Dilinde Lisansüstü Eğitim Veren İlahiyatlar

İlahiyat Fakülteleri	Y. Lisans	Doktora
Atatürk Üniv.	✓	✓
Cumhuriyet	✓	✓5
Çukurova	✓	
Dicle	✓	
Dokuz Eylül	✓	✓
Fırat	✓	
Harran	✓	✓
Hitit	✓	
Marmara	✓	✓
Ondokuz Mayıs	✓	✓
Rize	✓	
Selçuk	✓	✓
Süleyman Demirel	✓	✓
Sütçü İmam	✓	
Uludağ	✓	✓
Yüzüncü yıl	✓	
Toplam	16	9

Tablo 1’de görüldüğü gibi Türkiye’de açılmış bulunan 25 ilahiyat fakültesinin tamamında lisansüstü eğitim verilmemektedir. Bunlardan 16 İlahiyat fakültesinde Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans yapılmaktadır. Doktora eğitimi ise 9 İlahiyatta verilmektedir. Arap dilinde Lisansüstü eğitim vermeyen Fakülteler şunlardır: Ankara, Çanakkale 18 Mart, Erciyes, Eskişehir Osman Gazi, Iğdır, İnönü, İstanbul, Sakarya, Şırnak.

İlahiyat eğitiminde Türkiye’nin ilk kurulan ve önde gelen fakültelerinden birisi olan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde hemen bütün alanlarda Lisansüstü eğitim yapılırken, Arap Dili ve Belağatı alanında lisansüstü eğitim verilmemesinin nedenlerinin tekrar gözden geçirilmesi yararlı olacaktır.

⁴ Yolları” adlı projedir.

⁴ İlahiyat Fakültelerindeki Temel İslam Bilimleri Bölümü Sosyal Bilimlerde Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı olarak, Yine İlahiyat Fakültelerindeki Arap dili ve Belağatı ise Arap dili ve Belağatı Bilim dalı olarak adlandırılmıştır. Pratikte birtakım kullanım zorluklarına yol açması nedeniyle isimlendirmede birlikteliğin sağlanması yararlı olacaktır. Kanaatimizce Sosyal Bilimler de kullanılan adlandırma daha uygundur.

⁵ 2009-2010 öğretim yılında öğrenci kabul edecektir.

İlahiyat Fakültelerindeki Arapça Öğretim Elemanları

İlahiyat fakültelerinde Arapça öğretimi lisans ve lisansüstü eğitiminde farklı düzeylerdeki öğretim elemanları tarafından yürütülmektedir. 09.03.2009 tarihi

itibariyle Arap Dili ve Belağatı anabilim dalındaki öğretim elemanlarının İlahiyat fakültelerine göre dağılımı şu şekildedir (Soysaldı, 2009, s.13):

Tablo 2:
Arapça Öğretim Elemanlarının İlahiyatlara Göre Dağılımı

İlahiyat Fakülteleri	Profesör	Doçent	Yrd.Doç.	Öğrt.Grv.	Okutman	Arş.Görv.	Uzman
Ankara Üniv.		1		8		3	
Atatürk Üniv.	1	2	1	1	5		
Cumhuriyet		2	2	3			
Çankale Onsekiz Mart	1					1	
Çukurova		1	1	2		1	
Dicle		2	2			2	
Dokuz Eylül	2		2	1	2	3	
Erciyes		2	2	3	2		
Eskişehir Osman Gazi		1	1				
Fırat					3	1	
Harran			3		1	1	
Hitit		1	1		1	2	
Iğdır							
İnönü							1
İstanbul			1	1	1		
Mamara	2	2	2	3		1	
Ondokuz mayıs		2	1	2	1		
Rize			1	1		2	
Sakarya		1			3	1	
Selçuk	2	1		3		1	
Süleyman Demirel		2	1		4	1	1
Şırnak							
Uludağ	1	2	1	1		3	
Yüzüncü yıl		3		1			
Toplam	9	25	21	30	23	23	2
Genel Toplam				133			

Tablo 2’ de görüldüğü üzere 2009 tarihi itibarıyla İlahiyat Fakültelerinin Arap dili ve Belağatı Anabilim Dallarında Arapça eğitim ve öğretimi gerçekleştiren kadroda 9 profesör, 25 doçent, 21 yardımcı doçent, 30 öğretim görevlisi, 23 araştırma görevlisi ve 2 uzman yer almaktadır. Öğretim üyesi sayısı toplam olarak 55 iken öğretim görevlisi ve okutman sayısı 53’tür. Araştırma görevlisi ve uzman sayısı ise 25’tir.

Arap Dili ve Belağatında Yapılan Lisansüstü Tezleri

İlahiyatlarda Lisansüstü eğitim veren fakültelerde tezli yüksek lisans programının amacı, öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamaktır.

Doktora programının amacı ise öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmaktır. Doktora çalışması sonunda hazırlanacak tezin, 1) Bilime yenilik getirme, 2) Yeni bir bilimsel yöntem geliştirme, 3) Bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama niteliklerinden birini yerine getirmesi gerekir.⁶ Arap dili ve Belağatı Anabilim Dallarında bu amaçlara uygun birçok yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanmıştır.

Arap dili ve belağatı anabilim dallarında hazırlanan bu tezler, üniversiteler ile eğitim ve araştırma hastanelerinde hazırlanan yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlilik tezleri ile birlikte 1987 yılı Haziran ayından itibaren YÖK Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı’na toplanmaya başlanmıştır.

1996 tarihinden sonra “Tez Merkezi” olarak yeniden yapılandırılan Daire Başkanlığı, koleksiyonunu oluşturan lisansüstü tezlerle hizmetlerine devam etmektedir. 10.03.2006 tarihinden itibaren tezler elektronik ortamda sağlanmaya başlanmıştır.⁷

⁶ Bkz. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği Madde 9,18. <http://www.yok.gov.tr/uak/yonetmelikler/lusinav.pdf>

⁷ <http://tez2.yok.gov.tr>

Bu tezlerle ilgili bir başka çalışma ise M. Vecih Uzunoğlu tarafından yapılan Türkiye’de Arap Dili Alanında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri - I (1956-2002), ve *Türkiye’de Arap Dili Alanında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri - II* (1956-2004) adlı iki makaledir. Bu makaleler, İlahiyat fakültelerinin yanı sıra Edebiyat, Dil-Tarih ve Gazi Eğitim Fakültesi’nde Arapça üzerine 1956’dan 2004’e kadar yapılan tezleri kapsamaktadır. Diğer taraftan Arap dili dışındaki tefsir gibi dallarda yapılan Arapçayla ilgili tezler de burada zikredilmiştir.⁸

Türkiye Diyanet Vakfı’na ait İslami Araştırmalar Merkezi (İSAM) tarafından iki cilt olarak yayınlanan *İlahiyat Fakülteleri Tezler Katalogu I (1953-2000)* ve *İlahiyat Fakülteleri Tezler Katalogu II (2001-2007)* adlı eserler ise Türkiye’de bu alanda şu ana kadar yapılan en kapsamlı çalışmadır.⁹

YÖK’ün kullandığı program, tezleri ayrıntılı bir şekilde arama imkânı vermekle birlikte bu alanda yapılan tezler şu ana kadar bilimsel olarak istatistiksel analize ve karşılaştırmaya tabi tutulmamıştır. Bu nedenle yapılan çalışmalar alfabetik tasniften öteye gidememiştir.

Aşağıda bu alanda yapılan tezlerin istatistiksel analizi ve bu analizin sonuçları verilecektir.

Yöntem

Bu çalışmada, Arapça tezlerin tasnifiyle ilgili yazılan iki makale, YÖK’ün online Ulusal Tez Merkezi ve özellikle de İSAM tarafından çıkarılan İlahiyat Fakülteleri tezler kataloğu esas alınmış ve Yüksek Lisans ve doktora olmak üzere 1978-2009 yıllarında İlahiyat fakültelerinde Arap dili üzerine yapılan 307 tez künyesi incelenmiştir. 307 tez bu alanda yapılan bütün tezleri içerdiği anlamına gelmemektedir. Ancak en son ulaşılabildiğimiz sayı budur.

⁸ Bkz. <http://kisi.deu.edu.tr/vecih.uzun/>; Uzunoğlu, M. Vecih, *Türkiye’de Arap Dili Alanında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri - I (1956-2002)*, Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, Yıl:III, Sayı:8, 2003; *Türkiye’de Arap Dili Alanında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri - II (1956-2004)*, Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, Yıl:V, Sayı:17, 2005.

⁹ Arap dili ve Belağatı Tezleri için bkz. Erünsal, E. İsmail, ve diğerleri, *İlahiyat fakülteleri Tezler Kataloğu I (1953-2000)* İsam, İstanbul 2008 I,153-164; *İlahiyat fakülteleri Tezler Kataloğu II*,161-172.

Bu tezlerle ilgili istatistiksel bir değerlendirme yapabilmek için benzer tez konuları bir araya getirilerek yeniden tasnif edilmiştir.

Tezlerden yola çıkılarak yapılan tasnifte kütüphanelerde kullanılan Dewey Onlu Sistemi ile Amerikan LC sistemine müracaat edilmiştir. Ancak bu sistemin İngilizce ve Türkçe eserler için yapılmış olan gelişmiş tasnifin aksine Arap dilinde yazılmış olan eserler için yapılan tasnifin yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.¹⁰ Birincisi detaylı, ikincisi ise birbirine yakın grupları bir başlık altında toplanılması suretiyle daha genel olmak üzere iki türlü tasnif yapılmıştır. Birinci tasnifte yer alan konu başlıklarının sayısının çok olması nedeniyle istatistiksel analizlerin daha sağlıklı olabilmesi için yeniden ikinci bir tasnif yapılmıştır. İstatistiksel analizlerin tamamı ikinci tasnif üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Tez künyeleri ile ilgili karşılaşılan hatalar, YÖK Ulusal Tez Merkezinden veya ilgili makalelerden karşılaştırılarak en aza indirgenmeye çalışılmıştır.¹¹ Yapılan tasnif sonucu elde edilen veriler SPSS istatistik programı üzerinde analiz edilmiştir. Çalışmada, Chi Square testi kullanılmış ve frekanslar gösterilmiştir. Tez yapanlarla ve danışmanlarla ilgili demografik bilgiler de verilmiş, ortaya çıkan veri sistematik olarak sunulmaya çalışılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular ve bu bulgulardan hareketle değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır.

İlahiyat fakültelerindeki Arap dili ve Belağatı anabilim dallarında 1978-2009 yılları arasında hazırlanan 307 adet lisansüstü tezin, hazırlayıcılarının cinsiyetine göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 3:
Lisansüstü Tez Yapanların Cinsiyete Göre Dağılımı

	N	%
Bay	265	86.3
Bayan	42	13.7
Toplam	307	100.0

Tablo 3'e bakıldığında Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dallarında 307 yüksek lisans ve doktora tez yazarının %86.3'nü baylar, %13.7'sini ise bayanlar oluşturmaktadır.

Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dalında yaptırılan Lisansüstü tezlerin doktora ve yüksek lisans dağılımları ise şu şekildedir:

Tablo 4:
Tezlerin Türe Göre Dağılımı

	N	%
Doktora	96	31.3
Yüksek Lisans	211	68.7
Toplam	307	100.0

Tablo 4'e göre İlahiyat Fakültelerinde Arapça üzerine yapılan 307 tezin 96 (%31.3) tanesi Doktora alanında 211 (%68.1) tanesi de Yüksek lisans alanında yapılmıştır.

İlahiyat Fakültelerinde Arapça üzerine yapılan 307 Lisansüstü tezin detaylı tasnifi sonucunda konulara göre dağılımı:

¹⁰ Bkz. Dewey, Melvil, Dewey Decimal Classification and Relative (Dewey Onlu Tasnif ve Relatif Endeks), Milli Eğitim Bakanlığı İstanbul 1962.

¹¹ İSAM'ın hazırladığı tez kataloğunun özellikle I, ve II ciltleri arasında tez künyelerinin verilmiş tarzında bir uyumsuzluk vardır. Ayrıca, I. Ciltte Arap dili ile ilgili yer alan alfabetik tasnifte danışman adları ve üniversite adlarında bir takım hatalara rastlanmıştır.

Tablo 5:
Tez Konuları I

	N	%
Gramer	45	14.7
Gramer Tarihi	8	2.6
Gramer Metodolojisi	4	1.3
Belagat	23	7.5
Belagat Tarihi	1	.3
Edebiyat	26	8.5
Edebiyat Tarihi	11	3.6
Edebi Tenkit	4	1.3
Şiir/Divan	9	2.9
Biyografi	49	16.0
Vad' İlmi	1	.3
Edisyon Kritik	57	18.6
Dil Öğretimi	7	2.3
Dilbilim	3	1.0
Karşılaştırmalı Dilbilim	5	1.6
Sözlükbilim	4	1.3
Sesbilimi	2	.7
Anlambilim	11	3.6
Lehçeler	2	.7
Etimoloji	2	.7
Kaynakça	2	.7
Biyografi ve Eser Kritiği	28	9.1
Eser Kritiği	2	.7
Eser Tanıtımı	1	.3
Toplam	307	100.0

Tablo 5' te görüldüğü üzere detaylı olarak yapılan bu tasnife göre ilahiyat fakültelerinde en fazla çalışılan konular sırayla şunlardır. %18.6 Edisyon Kritik, %16 Biyografi, %14,7 Gramer, %9,1 Biyografi ve Eser Kritiği, %8.5 Edebiyat ve %8.5 ile Belağat. Buna karşın şiir/divan, dilbilim, anlambilim, sözlükbilimi, sesbilimi ve lehçeler gibi konularda fazla çalışma yapılmadığı görülmektedir.

Tablo 5'teki tez konularının yeniden tasnifiyle ortaya çıkan dağılım ise şu şekildedir:

Tablo 6:
Tez Konuları II

	N	%
Gramer	57	18.6
Belagat	24	7.8
Edebiyat	26	8.5
Edebiyat Tarihi	11	3.6
Edebi Tenkit	4	1.3
Şiir/Divan	9	2.9
Biyografi	49	16.0
Edisyon Kritik	57	18.6
Dil Öğretimi	7	2.3
Dilbilim	19	6.2
Anlambilim	11	3.6
Biyografi/Eser Kritiği	33	10.7
Toplam	307	100.0

Tablo 5'te bulunan verilerin istatistiksel bir anlam ifade etmesi için, konu sayıları azaltılarak tezler yeniden tasnife tabi tutulmuştur ve Tablo 6'daki tasnif yapılmıştır. Buna göre en fazla çalışma %18.6 ile Gramer ve yine aynı oranla %18.6 Edisyon kritik alanlarında yapılmıştır. Bunları %16 ile Biyografi ve %10.7 ile Biyografi/eser kritiği takip etmektedir. Şiir/divan, dilbilim, anlambilim, dil öğretimi, edebi tenkit alanlarında ise fazla çalışma yapılmamıştır.

Tez konularının Cinsiyete göre dağılımlarında büyük farklılık vardır. Bununla ilgili tablo şu şekildedir:

Tablo 7:
Tez Konularının Cinsiyete Göre Dağılımı

		Cinsiyet		Toplam
		Bay	Bayan	
Gramer	Sayı	48	9	57
	%	84.2	15.8	100.0
Belağat	Sayı	20	4	24
	%	83.3	16.7	100.0
Edebiyat	Sayı	20	6	26
	%	76.9	23.1	100.0
Edebiyat Tarihi	Sayı	11	0	11
	%	100.0	.0	100.0
Edebi Tenkit	Sayı	4	0	4
	%	100.0	.0	100.0
Şiir/Divan	Sayı	9	0	9
	%	100.0	.0	100.0
Biyografi	Sayı	43	6	49
	%	87.8	12.2	100.0
Edisyon kritik	Sayı	49	8	57
	%	86.0	14.0	100.0
Dil Öğretimi	Sayı	7	0	7
	%	100.0	.0	100.0
Dilbilim	Sayı	17	2	19
	%	89.5	10.5	100.0
Anlambilim	Sayı	8	3	11
	%	72.7	27.3	100.0
Biyografi/Eser Kritiği	Sayı	29	4	33
	%	87.9	12.1	100.0
Toplam	Sayı	265	42	307
	%	86.3	13.7	100.0

Tablo 7'ye göre baylar, bayanlardan daha fazla yüksek lisans ve doktora tezi yapmışlardır.

Chi Square testine göre Tablo 7'in sonucu X^2 (11, N=307)= 9.293, p >.05. şeklindedir. Bayanların sayısı az olduğundan doğal olarak yaptığı tezler de azdır.

Dolayısıyla cinsiyet dağılımı bakımından yapılan tez

sayıları bay ve bayan sayısı ile fark etmeyecek şekilde orantılı kalmıştır.

Doktora ve Yüksek Lisansta çalışılan konular arasında farklılık olduğu gibi benzer konularda çalışılmıştır.

Bununla ilgili tablo aşağıdadır:

Tablo 8:
Tez Konularının Türe Göre Dağılımı

	Tezin Türü	Toplam		
		Doktora	Y Lisans	
Gramer	Sayı	10	47	57
	%	17.5	82.5	100.0
Belagat	Sayı	7	17	24
	%	29.2	70.8	100.0
Edebiyat	Sayı	9	17	26
	%	34.6	65.4	100.0
Edebiyat Tarihi	Sayı	4	7	11
	%	36.4	63.6	100.0
Edebi Tenkit	Sayı	1	3	4
	%	25.0	75.0	100.0
Şiir/Divan	Sayı	7	2	9
	%	77.8	22.2	100.0
Biyografi	Sayı	25	24	49
	%	51.0	49.0	100.0
Edisyon Kritik	Sayı	15	42	57
	%	26.3	73.7	100.0
Dil Öğretimi	Sayı	4	3	7
	%	57.1	42.9	100.0
Dilbilim	Sayı	5	14	19
	%	26.3	73.7	100.0
Anlambilim	Sayı	2	9	11
	%	18.2	81.8	100.0
Biyografi/Eser Kritiği	Sayı	7	26	33
	%	21.2	78.8	100.0
Toplam	Sayı	96	211	307
	%	31.3	68.7	100.0

Tablo 8'e göre sayı bakımından en fazla lisansüstü tez gramer ve biyografide yapılmıştır. En fazla doktora Biyografi (25 tez) ve Edisyon Kritik (15 tez) alanında yapılmıştır. Yüksek Lisans'ta ise Gramer (47 tez) ve Edisyon kritik (42 tez) alanında yapılmıştır. Yüksek lisans ve doktora yapanların edisyon kritiğe rağbet ettikleri ortaya çıkmaktadır. Chi Square testine göre,

Tablo 8'in sonucu $X^2(11, N=307) = 28.817, p < .05$ şeklindedir. Yapılan doktora tez sayıları bakımından çalışılan konular anlamlı farklılıklara sahiptir.

1978 yılından 2009 yılına kadar yapılmış olan bu 307 tezin yıllara göre genel dağılımı şu şekildedir:

Tablo 9:

Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

	N	%
1978	1	.3
1979	2	.7
1980	2	.7
1982	2	.7
1983	4	1.3
1984	2	.7
1985	4	1.3
1986	2	.7
1987	1	.3
1988	2	.7
1989	1	.3
1991	4	1.3
1992	1	.3
1993	3	1.0
1994	4	1.3
1995	14	4.6
1996	17	5.5
1997	18	5.9
1998	10	3.3
1999	14	4.6
2000	25	8.1
2001	15	4.9
2002	21	6.8
2003	19	6.2
2004	20	6.5
2005	27	8.8
2006	29	9.4
2007	20	6.5
2008	21	6.8
2009	2	.7
Toplam	307	100.0

Tablo 9'a görüldüğü üzere 1978 yılından 1995 yılına kadar yapılan tezlerin sayısı yıllık 1 ile 4 tez arasında değişirken, 1995 yılında yapılan tez sayısı 14'e çıkmıştır. Bu yıldan sonra yapılan çalışmalar çift haneli rakamlarla ölçülebilir durumdadır. 2006 yılı 29 teze en fazla tez yapılan yıl olmuştur. Bunu 27 teze 2005 yılı ve 25 teze 2000 yılı takip etmektedir. 1981 ve 1990 yıllarında ise yapılan herhangi bir teze rastlanmamıştır.

1978 - 2009 yıllarında yapılan 307 tezin yıllara göre genel dağılımı ise şu şekildedir:

Tablo 10:

Tezlerin Onar Yıllık Dağılımı

	N	%
1978-1987	20	6.5
1988-1997	64	20.8
1998-2009	223	72.6
Toplam	307	100.0

Tablo 10'da ilk on yılda yapılan çalışmalar %6 iken, ikinci on yılda bu oran %20.8'e çıkmış, son 12 yılda ise bir patlama yaşanmış ve bu oran %72.6'ya yükselmiştir.

Tablo 11:

1987 Yılı Öncesi ve Sonrası Açılan İlahiyatlara Göre Genel Dağılım

	N	%
1987 öncesi	246	80.1
1987 sonrası	61	19.9
Toplam	307	100.0

Tablo 11'da tezlerin %80'inin 1987 yılından önce kurulan üniversitelerde yapıldığı görülmektedir.

Yapılan tezlerin onar yıllık üç kategoride yapılmış dağılımını ise aşağıdaki tabloda görebiliriz:

Tablo 12:

Yıllara Göre Doktora ve Yüksek Lisans Tez Dağılımı

Yıllar		Tür		
		Doktora	Y. Lisans	Toplam
1978-1987	Sayı	19	1	20
	%	95.0	5.0	100.0
1988-1997	Sayı	12	52	64
	%	18.8	81.3	100.0
1998-2009	Sayı	65	158	223
	%	29.1	70.9	100.0
Toplam	Sayı	96	211	307
	%	31.3	68.7	100.0

Tablo 12' ye yıllara göre Doktora ve Yüksek lisans dağılımına bakıldığında 1978-1987 arasında 19 doktora tezi ve sadece 1 yüksek lisans tezi yapıldığını görüyoruz. 1988-1997 yılları arasında yapılan yüksek lisans tezleri (52) doktora tezlerini (12) geçmiştir. Bu yıllarda önceki döneme kıyasla doktora tezlerinde bir düşüş olmuştur. 1998-2009 yılları arasında yapılan tezlerde büyük bir artış olmuştur. Bu dönemde yapılan Yüksek lisans tezleri 211'e doktora tezlerinin sayısı da 96'ya ulaşmıştır.

Chi Square testine göre Tablo 12'nin sonucu, $X^2(2, N=307) = 42.931$, $p < .01$ 'dir. Bu sonuca göre Yüksek Lisans tezlerinin geçmiş yıllara nispetle doktora tezleri karşısında sayılarının artması anlamlı bir farklılıktır.

Tez konularının yıllara göre dağılımında farklılıklar vardır. Bu dağılım aşağıdaki gibidir.

Tablo 13:

Tez Konularının Yıllara Göre Dağılımı

		Yıllar			Toplam
		1978-1987	1988-1997	1998-2009	
Gramer	Sayı	2	9	46	57
	%	3.5	15.8	80.7	100.0
Belagat	Sayı	1	4	19	24
	%	4.2	16.7	79.2	100.0
Edebiyat	Sayı	1	5	20	26
	%	3.8	19.2	76.9	100.0
Edebiyat Tarihi	Sayı	0	7	4	11
	%	.0	63.6	36.4	100.0
Edebi Tenkit	Sayı	0	1	3	4
	%	.0	25.0	75.0	100.0
Şiir/Divan	Sayı	2	1	6	9
	%	22.2	11.1	66.7	100.0
Biyografi	Sayı	8	13	28	49
	%	16.3	26.5	57.1	100.0
Edisyon kritik	Sayı	5	12	40	57
	%	8.8	21.1	70.2	100.0
Dil Öğretimi	Sayı	0	4	3	7
	%	.0	57.1	42.9	100.0
Dilbilim	Sayı	1	2	16	19
	%	5.3	10.5	84.2	100.0
Anlambilim	Sayı	0	1	10	11
	%	.0	9.1	90.9	100.0
Biyografi/Eser kritiği	Sayı	0	5	28	33
	%	.0	15.2	84.8	100.0
Toplam	Sayı	20	64	223	307
	%	6.5	20.8	72.6	100.0

Tablo 13'te ise tasnifin yıllara göre dağılım yapılmıştır. Tasnif dağılımı açısından 1998-2009 yılları arasında bütün alanlarda yapılan tezlerin oranı diğer yıllara oranla daha fazladır. Ancak 1988-1997 yıllarında dil öğretimi ve Edebiyat Tarihi alanlarında yapılan tezlerin oranı 1998-2009 yıllarına oranla daha fazladır.

Chi Square testine göre Tablo 13'ün sonucu $X^2(22, N=307)=41.964$, $p < .01$ şeklindedir. Böylece yapılan tezlerde yıllara göre ciddi anlamda farklılık olduğu doğrulanmaktadır.

Tezlerin İlahiyat Fakültelerine göre dağılımları ve yüzdeleri şu şekildedir.

Tablo 14:

Tezlerin İlahiyatlara Göre Genel Dağılımı

	N	%
Atatürk	35	11.4
Cumhuriyet	10	3.3
Dicle	1	.3
Dokuz Eylül	25	8.1
Fırat	5	1.6
Harran	21	6.8
Marmara	77	25.1
Ondokuz Mayıs	8	2.6
Rize	2	.7
Selçuk	57	18.6
Süleyman Demirel	10	3.3
Sütçü İmam	4	1.3
Uludağ	45	14.7
Yüzüncü Yıl	7	2.3
Toplam	307	100.0

Tablo 14' de Yapılan Lisansüstü tezlerde %25.1'le Marmara İlahiyat Fakültesi diğer fakültelerin önünde yer almaktadır. Marmara'yı %18.6 ile Selçuk ve %14.7 ile Uludağ İlahiyat fakülteleri izlemektedir. Atatürk Üniversitesi'nde ise bu oran %11.4'tür.

Doktora ve Yüksek Lisans tezlerinin İlahiyat Fakültelerine göre dağılımı ve oranları şu şekildedir:

Tablo 15:

Tezlerin Türe Göre İlahiyatlara Detaylı Dağılımı

İlahiyatlar		Tür		Toplam
		Doktora	Yüksek Lisans	
Atatürk	Sayı	17	18	35
	%	48.6	51.4	100.0
Cumhuriyet	Sayı	0	10	10
	%	.0	100.0	100.0
Dicle	Sayı	0	1	1
	%	.0	100.0	100.0
Dokuz Eylül	Sayı	11	14	25
	%	44.0	56.0	100.0
Fırat	Sayı	0	5	5
	%	.0	100.0	100.0
Harran	Sayı	5	16	21
	%	23.8	76.2	100.0
Marmara	Sayı	17	60	77
	%	22.1	77.9	100.0
Ondokuz Mayıs	Sayı	4	4	8
	%	50.0	50.0	100.0
Rize	Sayı	0	2	2
	%	.0	100.0	100.0
Selçuk	Sayı	20	37	57
	%	35.1	64.9	100.0
Süleyman Demirel	Sayı	5	5	10
	%	50.0	50.0	100.0
Sütçü İmam	Sayı	0	4	4
	%	.0	100.0%	100.0
Uludağ	Sayı	17	28	45
	%	37.8	62.2	100.0
Yüzüncü Yıl	Sayı	0	7	7
	%	.0	100.0	100.0%
Toplam	Sayı	96	211	307
	%	31.3	68.7	100.0

Tablo 15'te görüldüğü üzere Selçuk İlahiyat Fakültesi'nde 20, Marmara, Atatürk ve Uludağ Üniversitelerinde ise 17'ser doktora tezi yapılmıştır. Bu ilahiyatları Dokuz Eylül 11 ve Harran 5 tezle izlemektedir. Yüksek Lisans tezlerinde ise Marmara 77, Selçuk 57, Uludağ 45 ve 35 tez yaptırmıştır.

Chi Square testine göre Tablo 15'nin sonucu $X^2(14, N=307)=28.866$, $p < .01$ şeklindedir. Böylece yapılan tezlerin ilahiyatlara göre dağılımında anlamlı bir farklılık olduğu doğrulanmaktadır.

İlahiyatlarda çalışılan tez konularının fakültelere göre 1987 yılı öncesi ve sonrası dağılımı şu şekildedir:

Tablo 16 :

Tez Konularının İlahiyatlara Dağılımı

		İlahiyatlar		Toplam
		1. grup	2. grup	
Gramer	Sayı	44	13	57
	%	77.2	22.8	100.0
Belağat	Sayı	15	9	24
	%	62.5	37.5	100.0
Edebiyat	Sayı	22	4	26
	%	84.6	15.4	100.0
Edebiyat Tarihi	Sayı	6	5	11
	%	54.5	45.5	100.0
Edebi Tenkit	Sayı	4	0	4
	%	100.0	.0	100.0
Şiir/Divan	Sayı	7	2	9
	%	77.8	22.2	100.0
Biyografi	Sayı	39	10	49
	%	79.6	20.4	100.0
Edisyon Kritik	Sayı	50	7	57
	%	87.7	12.3	100.0
Dil Öğretimi	Sayı	6	1	7
	%	85.7	14.3	100.0
Dilbilimi	Sayı	14	5	19
	%	73.7	26.3	100.0
Anlambilim	Sayı	8	3	11
	%	72.7	27.3	100.0
Biyografi/Eser Kritiği	Sayı	31	2	33
	%	93.9	6.1	100.0
Toplam	Sayı	246	61	307
	%	80.1	19.9	100.0

Tablo 16 incelendiğinde 1987 yılından önce kurulan İlahiyatlar ile (I. Grup), 1987 yılından sonra kurulanlar (II. Grup) İlahiyatlar arasında her alanda I. Grup İlahiyatların açık üstünlüğü ve farkı göze çarpmaktadır.

Chi Square testine göre çıkan sonuç, X^2 (11, N=307)=17.903, $p > .05$. şeklindedir. Buradaki farklılık anlamlı bir sonuca ulaşmamıştır.

Tablo 17:

Danışmanların İlahiyatlara Göre Dağılımı

Danışmanlar		İlahiyatlar		Toplam
		1. grup	2. grup	
Prof Dr.	Sayı	133	24	157
	%	84.7	15.3	100.0
Doç. Dr.	Sayı	36	9	45
	%	80.0	20.0	100.0
Yard. Doç. Dr.	Sayı	54	28	82
	%	65.9	34.1	100.0
Dr./ Öğretim Görv	Sayı	20	0	20
	%	100.0	.0	100.0
Toplam	Sayı	243	61	304
	%	79.9	20.1	100.0

Tablo 17 incelendiğinde her düzeyde en çok danışmanın 1987 yılından önce kurulan I. Grup ilahiyatlarda bulunduğu görülmektedir.

Chi square testine göre, X^2 (3, N=304)= 17.392, $p < .05$. şeklindedir. Böylece danışmanların ilahiyatlara göre dağılımında anlamlı farklılık olduğu doğrulanmaktadır.

Lisansüstü tezlerin danışmanlara göre genel dağılımı ve oranları şu şekildedir:

Tablo 18:

Lisansüstü Tezlerin Danışmanlara Genel Dağılımı

	N	%
Prof Dr.	157	51.1
Doç. Dr.	45	14.7
Yard. Doç. Dr.	82	26.7
Dr./ Öğretim Görv.	20	6.5
Toplam	304	99.0
Danışman Bilinmiyor	3	1.0
Toplam	307	100.0

Tablo 18'e göre, toplam 307 tezin yarısından fazlasının (%51) danışmanlığını Profesörler, %26.7' sini Yard. Doçentler, %14' ünü ise Doçentler yapmıştır. Bu arada Dr/öğretim görevlilerin yaptırdıkları tez oranı ise %6.5'tir.

3 tezin danışmanı tespit edilemediğinden değerlendirmeye alınmamıştır.

Tez konularının danışmanlara göre dağılımı genel olarak şu şekildedir:

Tablo 19:
Tez Konularının Danışmanlara Dağılımı

		Danışman				Toplam
		Prof Dr.	Doç. Dr.	Yrd. Doç. Dr.	Dr./ Öğrt Grv.	
Gramer	Sayı	26	1	28	2	57
	%	45.6	1.8	49.1	3.5	100.0
Belagat	Sayı	9	4	9	2	24
	%	37.5	16.7	37.5	8.3	100.0
Edebiyat	Sayı	13	6	2	5	26
	%	50.0	23.1	7.7	19.2	100.0
Edebiyat Tarihi	Sayı	9	2	0	0	11
	%	81.8	18.2	.0	.0	100.0
Edebi Tenkit	Sayı	2	0	2	0	4
	%	50.0	.0	50.0	.0	100.0
Şiir/divan	Sayı	5	0	2	1	8
	%	62.5	.0	25.0	12.5	100.0
Biyografi	Sayı	23	8	12	5	48
	%	47.9	16.7	25.0	10.4	100.0
Edisyon kritik	Sayı	32	9	15	0	56
	%	57.1	16.1	26.8	.0	100.0
Dil öğretimi	Sayı	4	3	0	0	7
	%	57.1	42.9	.0	.0	100.0
Dilbilimi	Sayı	12	4	3	0	19
	%	63.2	21.1	15.8	.0	100.0
Anlambilim	Sayı	6	2	3	0	11
	%	54.5	18.2	27.3	.0	100.0
Biyografi/eser kritiği	Sayı	16	6	6	5	33
	%	48.5	18.2	18.2	15.2	100.0
Toplam	Sayı	157	45	82	20	304
	%	51.6	14.8	27.0	6.6	100.0

Tablo 19'de görüldüğü üzere profesörler tasnifte yer alan bütün alanlarda tez yönetmişlerdir. Doçentler ise daha çok Edebiyat dilbilimi, dil öğretimi, belağat gibi alanlarda tez danışmanlığı yapmışlardır. Gramer, şiir, edebi tenkit alanlarında danışmanlık yapmamışlardır. Yard. doçentler ise gramer ve belağatla ilgili daha fazla tez yaptırmışlardır.

Chi Square testine göre Tablo 12'nin sonucu $X^2(33, N=304)=60.982, p < .01$ şeklindedir. Buna göre tez konularının öğretim elemanları türüne göre dağılımında anlamlı bir farklılık olduğu doğrulanmış olmaktadır.

Sonuç

İlahiyat fakültelerinin, Arap Dili ve Belağatı anabilim dallarında yapılmakta olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin künyelerine ulaşılmış, yeniden sınıflandırmaya tâbi tutularak, SPSS'te analizi yapılmış ve şu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Arap dili ve Belağatı Anabilim dalında yapılan ve künyesine ulaşabildiğimiz 307 lisansüstü tezin %86'sını baylar, %13.7'sini bayanlar yapmıştır.

Yüksek lisans ve doktora tez konuları itibariyle edisyon kritik, biyografi, gramer, biyografi/eser kritiği ve belağat alanlarında, diğer alanlara oranla daha fazla çalışma yapılmıştır. Şiir, dilbilim, anlabilim, sözlükbilim, sesbilimi ve lehçeler gibi alanlarda ise fazla çalışma yapılmamıştır. Tez konusu seçiminde adaylar bu alanlara yönlendirilebilir.

1998-2009 yılları arasında yapılan tezlerin oranı diğer yıllara oranla daha fazladır. 1987 yılından önce kurulan ilahiyat fakülteleri, tez yoğunluğu (%80) daha fazla olan fakültelerdir. En çok tez Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde yapılmıştır.

Tezlerin yarıdan çoğu profesörlerin danışmanlığında yapılmıştır. Bunu sırayla yardımcı doçentler daha sonra da doçentler takip etmektedir. Az da olsa Dr/Öğretim Görevlileri tez danışmanlığı yapmıştır.

Sayı bakımından en fazla lisansüstü tez yapılan konular gramer ve edisyon kritik alanlarındandır. Doktorada ise en fazla biyografi ve yine edisyon kritik alanlarında tez yapılmıştır. Edisyon Kritik alanı doktora ve yüksek lisans tez konusu olarak rağbet gören ortak alandır. Bu, ilahiyat fakültelerindeki lisansüstü eğitiminde kültürel mirasımıza da sahip çıkıldığının bir göstergesidir.

Tez konularının seçiminde bir fikir veren ve İlahiyat fakültelerinde yapılan Lisansüstü eğitimin bilimsel haritasını çıkaran bu tür istatistiklerin daha kapsamlı hazırlanarak bilimin hizmetine sunulması gerekir. Bu tür çalışmalar mutlaka tez kataloglarına eklenmelidir.

Benzer çalışmalar Arap dili lisansüstü eğitimi veren yurtdışındaki tezler için de yapılmalıdır. Böylece bilimsel yapımızı diğer ülkelerle karşılaştırma imkânına sahip olabiliriz.

İlahiyat fakülteleri ortak olarak kendi tez veri bankasını hazırlamalıdır. Kütüphane programları bunun için alt yapı olarak kullanılabilir. Böylece tezlere daha sağlıklı ulaşılması sağlanmış olacaktır.

Anabilim dalları arasında tez koordinasyon birimi kurulmalı ve verilen tezler konusunda bilgi akışı sağlanmalıdır. Bunun sonucunda benzer veya aynı adlı konuların tekrar çalışılmasının önüne geçilebilir.

Tez katalogları hazırlamak gerçekten zor bir iştir ancak bu konuda daha titiz olunmalıdır. Ayrıca YÖK'ün ulusal tez merkezindeki elektronik katalogların da gözden geçirilip var olan hatalar düzeltilmelidir. Ulusal Tez Merkezi'nin kullandığı program daha da geliştirilmelidir.

Kaynakça

- Akyüz, Yahya, Türk Eğitim Tarihi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara 1989, s.409.
- Arslan, Ali, Darülfünun'dan Üniversite'ye, Kitabevi, İstanbul 1995, s.50-52.
- Ergin, Osman, Türk Maarif Tarihi, İstanbul 1977, s.1220.
- Ayhan, Halis, Türkiye'de Din Eğitimi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1999, s.209; 237-239
- Dewey, Melvil, Dewey Decimal Classification and Relative (Dewey Onlu Tasnif ve Relatif Endeks), Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1962
- Erünsal, E. İsmail, ve diğerleri, İlahiyat fakülteleri Tezler Kataloğu I (1953-2000) İSAM, İstanbul 2008 I,153-164; İlahiyat fakülteleri Tezler Kataloğu II,161-172.
- Kostaş, Münir, "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dünü Bugünü", A.Ü.İ. Fakültesi Dergisi, 1999 Özel Sayı, s.145-149
- Okutan, Ömer, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, "Din Eğitimi", Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1983, s. 422.
- Soysaldı, Mehmet, Türkiye İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları, Fırat Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi (FÜBAP 1611 No'lu Proje), Elazığ 2009, s.13.
- Usta, Mustafa, Türkiye'de Yüksek Din Eğitiminin Kurumlaşma ve Ekolleşme Sorunları, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2001, s.34-35.
- Uzunoğlu, M. Vecih, "Türkiye'de Arap Dili Alanında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri - I (1956-2002)", Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, Yıl:III, Sayı:8, 2003; "Türkiye'de Arap Dili Alanında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri - II (1956-2004)", Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, Yıl:V, Sayı:17, 2005.